

Κατά τα έτη 2000-2010, στην περιοχή ελέγχου της ΙΑ΄ ΕΠΚΑ, που είναι το νησί της Εύβοιας, η Σκύρος και ένα μέρος των Βοιωτικών Ακτών, πραγματοποιήθηκαν παρακολουθήσεις έργων κοινής ωφέλειας (διανοίξεις οδών - βελτιώσεις, έργα ύδρευσης - αποχέτευσης, Φυσικό Αέριο κ.ά.), πολυάριθμες σωστικές ανασκαφές σε οικόπεδα ιδιωτών, εκτεταμένη ανασκαφή στο Βαθροβούνι στη Χαλκίδα (πρώην Πεδίο Βολής), στο πλαίσιο της ανέγερσης του νέου Νομαρχιακού Νοσοκομείου και στον ΑΗΣ Αλιβερίου, στο πλαίσιο της δημιουργίας της Νέας Μονάδας Φυσικού Αερίου V.

Επίσης, συστηματική έρευνα πραγματοποιήθηκε στην Αμάρυνθο, σε συνεργασία με την Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή, σε αναζήτηση του ιερού της Αμαρυσίας Αρτέμιδας.

ΕΥΒΟΙΑ

Κατά τη διάρκεια σωστικών ανασκαφών στην Αιδηψό, τα Γιάλτρα, τους Ωρεούς, την Ιστιαία και στη γύρω περιοχή, αποκαλύφθηκαν οικιστικά λείψανα της κλασικής - ελληνιστικής - ρωμαϊκής εποχής, τάφοι και τρία λουτρικά συγκροτήματα της ρωμαϊκής εποχής (στην Αιδηψό).

Αιδηψός

Σε σωστική ανασκαφή οικοπέδου ιδιώτη, αποκαλύφθηκε θησαυρός 155 αργυρών νομισμάτων διαφορετικών κοπών που χρονολογείται στο α΄ τέταρτο του 2ου αι. π.Χ. Ο θησαυρός αυτός ήταν τοποθετημένος εντός πήλινου αγγείου (θησαυράριο).

Καστραδάκι

Στο Καστραδάκι έγιναν εργασίες καθαρισμών και αποψίλωσης, ανασκαφές και συντήρηση του σημαντικού οχυρωματικού έργου, στον ανατολικό τομέα του Ιστιαϊακού Κράτους, το οποίο χρονολογείται στον 5ο αι. π.Χ. και φθάνει μέχρι τα ύστερα ρωμαϊκά χρόνια.

Μάνικα

Κατά την έρευνα οικοπέδων εντός των ορίων του κρηγυμένου αρχαιολογικού χώρου, αριστερά της σημερινής κεντρικής οδού Χαλκίδας - Ν. Αρτάκης, ήλθαν στο φως ενδιαφέροντα οικιστικά λείψανα που προστίθενται και συμπληρώνουν κατά μεγάλο μέρος τον οικιστικό ιστό του σημαντικού παραθαλάσσιου οικισμού της Μάνικας, που χρονολογείται στην πρωτοελλαδική περίοδο, όπως και οδική αρτηρία με κατεύθυνση τη θάλασσα (οικ. Αικ. Βολιώτη), εργαστηριακός χώρος, αψιδωτά ή κυκλωτερή κτήρια (οικόπεδα Νικ. Χαραμαντίδη και Αφών Χριστοδούλου), στα οποία αφού προηγουμένως έγινε καθαρισμός, συντήρηση - ανάταξη αυτών, αναδείχθηκαν στην πυλωτή των σύγχρονων κτηρίων που οικοδομήθηκαν, μετά από γνωμοδότηση του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων Στερεάς Ελλάδας.

Χαλκίδα

Στην πόλη της Χαλκίδας, διενεργήθηκαν ευάριθμες σωστικές ανασκαφές εντός οικοπέδων ιδιωτών, αποτέλεσμα των οποίων ήταν να έλθουν στο φως αρχαία οικοδομικά λείψανα που σχετίζονται με τον οικιστικό ιστό της αρχαίας πόλης (περιοχή γύρω από τις Καμάρες - Αηλαντίων και προς Αγία Ελεούσα), το διοικητικό - θρησκευτικό - εμπορικό κέντρο (χώρος Βαθροβουνίου), την αρχαία αγορά (ανασκαφή ΚΤΕΛ Ν. Ευβοίας - Τμήμα οδού Αρεθούσης), το οδικό σύστημα, το υδρευτικό - αποχετευτικό σύστημα που ήταν ιδιαίτερα μελετημένο και σημαντικό μεγάλης έκτασης τεχνικό έργο, τα νεκροταφεία της πόλης (της περιοχής Βροντού και της Αγίας Ελεούσας), που χρονολογούνται στην κλασική - ρωμαϊκή εποχή. Σε σχέση με το οδικό δίκτυο συμπληρώθηκε η εικόνα και διαδρομή μεγάλου τμήματος της εμπορικής πλακόστρωτης οδού που ένωνε το βόρειο λιμάνι της Λιανής Άμμου με το νότιο του Αγίου Στέφανου, αφού διχοτομούσε το αρχαίο βιοτεχνικό πάρκο της οδού Στύρων και διερχόταν

ΚΑΡΥΣΤΟΣ

διά της αρχαίας αγοράς. Επίσης, έγινε παρακολούθηση έργων κοινής ωφέλειας, όπως Αποχέτευσης, Φυσικού Αερίου, οδικού συστήματος.

Εντός των ορίων του εγκεκριμένου σχεδίου πόλης της Καρύστου οι ανασκαφές συμπλήρωσαν την εικόνα που είχε διαμορφωθεί από παλαιότερες έρευνες σχετικά με τη θέση των νεκροταφείων της αρχαίας πόλης (εικ. 1), ενώ η ανασκαφική έρευνα στην περιοχή της Παλαιοχώρας, τον πυρήνα της αρχαίας πόλης της Καρύστου στους ελληνιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους, αποκάλυψε τμήματα δημόσιων και ιδιωτικών κτηρίων που εντάσσονται στον πολεοδομικό ιστό της αρχαίας πόλης. Στους Κοκκάλους, νότια του Κάστρου της Καρύστου, αποκαλύφθηκε κτηριακό συγκρότημα

οχυρωματικού χαρακτήρα με συνεχή λειτουργία μέχρι και τους ρωμαϊκούς χρόνους. Το ανατολικό τμήμα του συγκροτήματος καταλαμβάνει τετράπλευρο οικοδόμημα, προσανατολισμού Α.-Δ. Η ισχυρή κατασκευή του οικοδομήματος, διαστάσεων 5,90x6,70 μ., συνηγορεί ως προς την ταύτισή του με πύργο (εικ. 2). Το τραπεζιόσχημο σύστημα τοικοδομίας του δυτικού τοίχου, που ενδεχομένως αποτελούσε και τμήμα περιβόλου, πιθανολογεί τη χρονολόγηση του πύργου στο β' μισό του 4ου αι. π.Χ. Η ισχυρή κατασκευή του πύργου, η θέση του σε ύψωμα και η οπτική επαφή με τη θάλασσα συνθέτουν τον αμυντικό του χαρακτήρα για την προστασία και υπεράσπιση των κατοίκων από τις πειρατικές επιδρομές. Παράλληλα, από τον πύργο επιβλέπονταν και οι καλλιεργήσιμες γαίες, η ύπαρξη των οποίων τεκμηριώνεται και επιγραφικά. Στην ίδια περιοχή, λίγο βορειότερα, αποκαλύφθηκε εργαστηριακή

Εικ. 1. Κιβωτιόσχημος τάφος από την πόλη της Καρύστου.

Εικ. 2. Κτηριακό συγκρότημα οχυρωματικού χαρακτήρα στους Κοκκάλους Καρύστου, Ν. Ευβοίας.

εγκατάσταση μεταλλουργικού χαρακτήρα, που επιβεβαιώνει με αυτόν τον τρόπο τις μαρτυρίες των αρχαίων πηγών για τη μακρά μεταλλουργική παράδοση της περιοχής.

Στην περιοχή του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου της Πλακαρής Δ. Καρύστου, κατά την έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε οικόπεδα ιδιωτών εντοπίστηκαν αναλημματικοί τοίχοι και βαθμιδωτά άνδρα, που οδηγούν στην κορυφή του λόφου, όπου υπάρχει ιερό των πρώιμων ιστορικών χρόνων με λαξευμένες στο φυσικό βράχο κόγχες.

Οικοδομικά λείψανα συγκροτήματος αγροτικού χαρακτήρα εντοπίστηκαν στα ανατολικά της πόλης της Καρύστου, η παρουσία των οποίων είναι πιθανόν να συνδέεται με την εγκατάσταση Αθηναίων κληρούχων στη χώρα της Καρύστου γύρω στο 450 π.Χ.

Διερευνήθηκαν χώροι αρχαίων λατομείων καρυστίας λίθου στη θέση Ομπόρες Μαρμαρίου και στη θέση Κύλινδροι Καρύστου. Στην τελευταία θέση επανεκτοπίστηκε αναθηματική κόγχη προς τιμήν του Ηρακλή, που στη βάση της φέρει επιγραφή του 2ου αι. μ.Χ.

Στύρα

Στη θέση Γκισούρι των Ν. Στύρων κατά τη διάρκεια ανασκαφικής έρευνας αποκαλύφθηκαν τρεις τάφοι πρωτοελλαδικών ΙΙ χρόνων, σχήματος τραπέζιου. Οι πλευρές των λαξευμένων στο μαλακό φυσικό βράχο λάκκων έχουν επενδυθεί με πλάκες σχιστόλιθου. Στην είσοδό τους οδηγεί βαθμιδωτή κλίμακα με ομοίως κτιστά τοιχώματα (εικ. 3).

Η επιβεβαίωση μέσω ανασκαφικών δεδομένων της ύπαρξης μίας παράκτιας θέσης της πρωτοελλαδικής περιόδου στη νότια Εύβοια, απέναντι από τον ακμάζοντα πρωτοελλαδικό οικισμό στο Τσέπι του Μαραθώνα, εντάσσει τα Ν. Στύρα στον αρχαιολογικό χάρτη της περιόδου.

Εικ. 3. Τάφος πρωτοελλαδικών χρόνων από τη θέση Γκισούρι Ν. Στύρων, Ν. Ευβοίας.

Ερέτρια

Σωστικές ανασκαφές διενεργήθηκαν στην περιοχή της οδού Γλαυκίππου Διονυσίου (βόρεια της αρχαίας αγοράς), στην ευρύτερη περιοχή του Ισείου - Παραβουνιώτισσας (οικ. Μ. Παναγιάρη), στην περιοχή του κρυφού λιμένα (οικόπεδα οικογένειας Κιάκη) και στην οδό Τιμοκράτους Φανοκλέους (έναντι Μουσείου) – οικόπεδο Γερακίνη και έφεραν στο φως: α) ενδιαφέρον βοτσαλωτό δάπεδο με αντωπούς γρυπολέοντες (οικ. Μ. Παναγιάρη), β) οικιστικά λείψανα της κλασικής - ελληνιστικής περιόδου και γ) τμήμα του τείχους της πόλης με θησαυρό από αργυρά νομίσματα (οικόπεδα οικογένειας Κιάκη).

Κατά την παρακολούθηση του έργου: «Αντικατάσταση Δικτύου Ύδρευσης του Δήμου Ερέτριας» αποκαλύφθηκε μεγάλο τμήμα λουτρικής εγκατάστασης με βοτσαλωτό δάπεδο (οδός Γλαυκίππου Διονυσίου), το οποίο συντηρήθηκε *in situ*.

Αμάρυνθος - Γύρος

Στο οικόπεδο φερόμενης ιδιοκτησίας Σ. Σιλκιτζόγλου (έναντι λόφου Παλαιοχώρας) ήλθαν στο φως οικιστικά λείψανα πρωτοελλαδικής περιόδου, καθώς επίσης και λακκοειδής τάφος της υστεροελλαδικής ΙΙ περιόδου.

ΒΟΙΩΤΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ

Κατά την διάρκεια σωστικών ερευνών στην περιοχή Δροσιάς - Τύμβος του Σαλγανέα, στην Ανθηδόνα και στην ευρύτερη περιοχή της αποκαλύφθηκαν οικιστικά λείψανα της μυκηναϊκής, κλασικής - ελληνιστικής - ρωμαϊκής εποχής και μεμονωμένες ταφές της ελληνιστικής εποχής.

Αλιβέρι

Στον ΑΗΣ αποκαλύφθηκε σημαντικό τμήμα παρά την θάλασσα, πόλης που είχε μεγάλη έκταση. Η πόλη αυτή υπέστη – τον προηγούμενο αιώνα προφανώς – μεγάλης έκτασης καταστροφή, είτε από ιδιώτες, είτε από τις εργασίες του ΑΗΣ. Συγκεκριμένα ήλθαν στο φως λείψανα που σχετίζονται με εμπορικές - βιοτεχνικές δραστηριότητες, οι οποίες μαρτυρούν ανθούσα ανάπτυξη και ευημερία. Χαρακτηριστική η αποκάλυψη δύο λουτρικών συγκροτημάτων και ενδεχομένως ενός τρίτου, όπως και στην περίπτωση της αρχαίας αγοράς της πόλης της Χαλκίδας. Από αυτά το ένα, στην περιοχή του ρέματος, που χρονολογείται

Εικ. 4. Πήλινο ομοίωμα πλοίου από τάφο στην Σκύρο.

Εικ. 5. Πλούσια κτερίσματα από τον τάφο του Δημοτικού Σχολείου της Σκύρου των ύστερων ελληνιστικών-πρώιμων ρωμαϊκών χρόνων.

στην ελληνιστική περίοδο, είναι κυκλικής κάτοψης και παραπέμπει στο επίσης κυκλικό λουτρό που ανέσκαψε ο αείμνηστος Γ. Αν. Παπαβασιλείου στα Λουτρά Αιδηψού (της ρωμαϊκής εποχής όμως), αλλά και σε ομοίαις χρονολογικής κατάταξης κυκλικό λουτρό στην πόλη SEDIA στο Δέλτα του Νείλου. Τα λουτρικά συγκροτήματα του ΑΗΣ θα αναδειχθούν σύμφωνα με απόφαση του ΥΠΠΟΤ και ύστερα από σχετική μελέτη. Στο βόρειο, νότιο και κεντρικό τμήμα της ανασκαφής ερευνήθηκαν συστάδες τάφων, της ελληνιστικής - ρωμαϊκής εποχής, με ενδιαφέροντα ευρήματα και ενεπίγραφες επιτύμβιες στήλες.

ΣΚΥΡΟΣ

Οι σωστικού χαρακτήρα έρευνες στις θέσεις Μαγαζιά, Παπαλαγούδι, Αγία Παρασκευή, Κάμπος αποκάλυψαν ενδιαφέρουσες ομάδες τάφων, που χρονολογούνται από την πρωτογεωμετρική - γεωμετρική, αρχαϊκή, ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή.

Τα κτερίσματα, πλούσια σε αριθμό συνήθως, μαρτυρούν εμπορικές σχέσεις με άλλες περιοχές του ελλαδικού χώρου (Λευκαντί, Αττική, Θεσσαλία, Μακεδονία) αλλά και εκτός Ελλάδας, π.χ. την Κύπρο.

Η ποιότητα αυτών και σε ορισμένες περιπτώσεις η πολυτιμότητα και σπανιότητά τους, δεικνύουν ευημερούσα κοινωνία. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα νέα ευρήματα δηλώνουν τη συνεχή παρουσία του νησιού στα πολιτιστικά δρώμενα. Πήλινος δακτυλιόσχημος ασκός του τύπου *ring vase*, παραπέμπει σε ανάλογο τύπο από την Κύπρο, όπως και ανάλογα από το Λευκαντί. Πήλινα ιπάρια με τροχούς από παιδική ταφή υπομιμνήσκουν παρόμοιο παράδειγμα από την Ερέτρια. Πήλινο ομοίωμα πλοίου από τον ίδιο τάφο αποτελεί σπάνιο τύπο (εικ. 4). Ομάδα από 50 όστρεα αποτελούν προβάσκάνιο, το οποίο έφεραν τα νήπια, λοξά στο στήθος, με σκοπό να τα προστατεύει από το κακό.

Ο τάφος του Δημοτικού Σχολείου που χρονολογείται στην ύστερη ελληνιστική - πρώιμη ρωμαϊκή εποχή και όπου είχαν ταφεί δύο γυναίκες της ανώτερης κοινωνικής τάξης ήταν πλούσια κτερισμένος με πολύτιμα είδη από ποικίλη ύλη: χρυσό, χαλκό, πηλό και γυαλί (εικ. 5). Ο τάφος αναδείχθηκε στη θέση που βρέθηκε.

Προϊστάμενοι

Αμαλία Αν. Καραπασχαλίδου (2000-2006, 2009-2010)

Ροζίνα Κολώνια (2006-2008)

Ανασκαφές

Χαλκίδα, ιερό Αμαρυσίας Αρτέμιδας
Βόρεια Εύβοια
Μάνικα
Αλιβέρι
Κάρυστος

Στύρα
Ερέτρια
Αμάρυνθος - Γύρος

Υπεύθυνοι αρχαιολόγοι

Α. Καραπασχαλίδου
Αγγ. Ριτσώνης
Α. Καραπασχαλίδου, Κ. Μπουκάρας
Α. Καραπασχαλίδου, Κ. Μπουκάρας, Ρ. Σκαφιδά
Μ. Κοσμά, Αλ. Χατζηπαναγιώτου, Α. Χατζηδημητρίου, Μ. Χιδίρογλου
Μ. Κοσμά
Αθ. Ψάλτη, Σ. Κατσάλη
Σ. Κατσάλη